

Nyt fra

Sydvestjyske Arkiver

Nyt fra Sydvestjyske Arkiver
Udgives af Sydvestjyske Arkiver

© Sydvestjyske Arkiver

Nr. 1 - 2013 er redigeret af Richard Bøllund

Sats: Verdana

Tryk: Esbjerg Byhistoriske Arkiv

ISSN 0902-7807

Redaktions- og ekspeditionsadresse:

Sydvestjyske Arkiver
Esbjerg Byhistoriske Arkiv
Torvegade 47
6700 Esbjerg

Forsidefoto:

Fra studieturen til Rigsarkivet og Dansk Folkemindesamling den 11. juni 2013. Her er det Anders Christensen fra Dansk Folkemindesamling, der fremviser breve fra arkiverne. Foto: Richard Bøllund.

Indhold

Nyt fra konsulentent.....	2
<i>Af Richard Bøllund, konsulent Sydvestjyske Arkiver</i>	
Kronprinsesse Ingrid's Feriehem.....	4
<i>Af Kirsten Boldt Jensen, Blåvandshuk Lokalhistoriske Arkiv</i>	
Referat: Generalforsamling i Farup den 6. marts 2013.....	9
Nyt bestyrelsesmedlem.....	18
<i>Af Søren Frederiksen, Bække-Veerst Lokalarkiv</i>	
Bestyrelsen for Sydvestjyske Arkiver.....	19
Betydningen af »arveafkald«.....	20
Ny hjemmeside-løsning.....	21
Studietur til København.....	22
Efterlysninger.....	23
Børsen.....	23
Nyt fra Sydvestjyske Arkiver nr. 2 - 2013.....	24
SVAs bestyrelse.....	25

Nyt fra konsulenten

Af Richard Bøllund, konsulent, Sydvestjyske Arkiver

Man skal lige vænne til sig det - det nye navn Sydvestjyske Arkiver. Jeg tager stadigvæk mig selv i at sige eller skrive RAL. Men nu er det altså SVA, vi skal bruge som forkortelse for vores arkivsammenslutning.

Det nye navn er også slået igennem på dette medlemsblad, som ikke længere hedder RAL-Nyt, men ganske enkelt »Nyt fra Sydvestjyske Arkiver«. Bladet - især forsiden - har samtidigt fået en "make-over", som signalerer nye tider. Jeg håber, I vil tage godt i mod det nye udseende. Indholdet er der ikke pillet så meget ved - husk dog, at I selv har alle tiders mulighed for at påvirke og bidrage til indholdet i medlemsbladet. Vi er altid modtagelige for gode indlæg af næsten enhver art. Det kan både være artikler, annoncer, billeder eller omtale af en begivenhed i jeres arkiv - eller hvad I synes, kunne være relevant at få med i bladet.

Ny hjemmeside på vej

Den nuværende hjemmeside www.ral.lokalarkiver.dk vil snart gå bort, og en ny vil se dagens lys. Det ligger endnu ikke fast, hvad adressen på SVAs kommende hjemmeside bliver, men det ligger fast at den vil blive bygget op omkring den platform, som SLA gennem et stykke tid har arbejdet på

at udvikle, og nu endelig er klar til brug. Programmet hedder WordPress, og SLA leverer en skabelon, som man selv kan tilpasse efter behov. Jeg vil umiddelbart efter sommerferien kaste mig over opgaven at få lavet en ny hjemmeside til SVA. Samtidigt vil jeg derigennem høste en masse erfaring i brug af programmet, som jeg efterfølgende kan undervise og oplære arkiverne i at bruge.

SLAs hjemmesideløsning er nemlig tilgængelig for alle arkiver, som for en relativ beskedent engangsudgift på 1.000 kr. kan få et let tilgængeligt hjemmesidesystem samt domænenavn og kapacitet på en Internetserver stillet til rådighed. Med den udviklede skabelon for arkiverne, skulle det være forholdsvis enkelt at komme i gang med at lave en hjemmeside. Kontakt Arkibas på e-mail adressen dss@arkibas.dk for at bestille eller høre nærmere om hjemmeside-løsningen. Se også mere herom på side 21 i dette blad.

For SVA er det tiltrængt med en ny hjemmeside, da den nuværende er ca. ti år gammel og er bygget på en forældet teknologi. De senere år, har flere brugere gjort opmærksom på, at den nuværende hjemmeside er helt eller delvist utilgængelig, fordi de benytter nyere browser-versioner (dvs. det

program man bruger til at gå på Internettet). Det nye system skulle gerne rette op på det problem.

Indholdet på den nye hjemmeside, skal jeg også til at finde ud af. Det kunne godt være, at det kunne trænge til en revision. Da hjemmesiden i sin tid blev oprettet, kørte vi i en periode med månedens billede, men det døde ud efterhånden, fordi der ikke kom billeder fra arkiverne. Har I nogle ideer eller forslag til indholdet på SVAs nye hjemmeside er jeg meget modtageligt for dette. Udover arkivvejviseren, årsberetningerne og informationer om kurser og foreningen generelt, så er indhold og struktur endnu ikke på plads.

Kurser

Kursusprogrammet for sæsonen 2013/14 er endnu ikke strikket sammen, men det ligger fast, at der igen afholdes Arkibas-kurser, og et årligt modulkursus, som denne gang kommer til at omhandle modtagelse og registrering af de skrevne arkivalier (modul 2). I forlængelse af ovenstående om hjemmesider, har SVAs uddannelsesudvalg ligeledes besluttet at der afholdes et dagskursus i at lave en hjemmeside i programmet WordPress. Foruden dette planlægges der to aftenkurser – det ene omhandlende databaser på nettet, og det andet om Historisk Atlas. Det endelige kursusprogram med alle detaljerne, dukker op i jeres indbakke efter sommerferien.

Arkibas

Der arbejdes fortsat ihærdigt med at skaffe penge til videreudviklingen af Arkibas og den landsdækkende søgedatabase Arkibas.dk bl.a. via private fonde. Løse rygter om Arkibas' død er stærkt overdrevne for sandheden er, at antallet af brugere er støt stigende, ligesom mængden af data/registreringer bare vokser og vokser. Man må være lidt tålmodig endnu, og samtidigt have forståelse for, at det kan være vanskeligt og kræver grundigt forarbejde at skaffe 2-3 mio. kr. – især i disse tider, hvor livremmen spændes ind alle steder. Indtil pengene er fundet, og det nye system udviklet, kan vi dog være glade for, at have et system, som langt hen af vejen virker efter hensigten. Jovist, er der problemer med Arkibas4 – senest noget med søgning efter ordningsord, som vi her på arkivet i Esbjerg, dog ikke mærker til. I mini-Arkibas er der også problemer med søgning i indholdsblokke, men det skulle også snart løse sig. Med den nye mulighed for at erhverve en hjemmeside til arkivet gennem SLA, er der via mini-Arkibas åbent ud til omverdenen, hvilket rundt omkring i høj grad kan tilfredsstille arkivets brugere. Mange arkiver melder nemlig om, at mange henvendelser går på et specifikt billede eller registreringsnummer, de selv har været inde at søge i mini-Arkibas.

Med dette ønskes alle en god sommer! Pga. ferie træffes jeg ikke i ugerne 29-30-31.

Kronprinsesse Ingrids feriehjem

Af Kirsten Boldt Jensen, Blåvandshuk Lokalhistoriske Arkiv

Dette er historien om »Kronprinsesse Ingrids Feriehjem for sønderjyske Børn i Blåvand«. Kronprinsesse Ingrid havde stor betydning for den sønderjyske landsdel, og var blevet medlem af Den sønderjyske Hjælpekomite i 1937. Det blev indledningen til et samarbejde med folketingsmedlem I. P. Nielsen, og feriehus-tanken opstod. Den 12. september 1939 blev »Kronprinsesse Ingrids Feriehjem for sønderjyske Børn« indviet i Vejers. Det var kun i brug i 14 dage. Året efter kom krigen, og det blev for farligt at benytte stedet pga. minefare. Feriehjemmet blev flyttet til Blåvand efter krigen og blev indviet i 1947. En række fonde, pengeinstitutter, virksom-

heder og kommuner ydede et bidrag hvert år. Et ferieophold var gratis, men da det blev ændret til lejrskole, var der betaling for opholdet.

Min baggrund og de ansatte

I 1969 blev jeg færdiguddannet på Vinding Husholdningsskole. I april kom der en opringning til skolen fra Fru Sybille Bruun, dronning Ingrids privatsekretær, samt sekretær for institutionen »Kronprinsesse Ingrids Feriehjem for sønderjyske Børn«. De manglede én til at forestå ledelsen på hjemmet den kommende sommer. Det var på den måde at jeg, som var opvokset på den fede fynske muld, kom til det sandede og vindblæste

Vestjylland i en alder af 20 år. Det der gjorde mest indtryk, var det flade land med bl.a. Varde ådal samt duften af hav og manglen på haver. Det kom jeg til at sige til min rengøringshjælp engang - måske ikke så heldigt, for jeg blev belært om at alle havde både urte- og prydhave. Til hjælp på ferie-hjemmet havde jeg en ung pige samt konehjælp til rengøring mellem holdene.

Feriehjemmet

Inden åbning af feriehomeet var der et større rengøringsarbejde. Homeet havde stået tomt siden september, og det første år, jeg var der, havde der været en kraftig forårsstorm, som kunne ses med meget snavs overalt. Der havde desuden været vand i kælderen med det resultat, at den var fyldt med frøer! Kælderen skulle gøres brugbar, så med et fejeblad fik vi fanget frøerne, puttet dem i en spand og smidt dem ud på heden. Det kunne godt være koldt i begyndelsen af maj, når homeet

skulle klargøres, selvom der var brændeovne til opvarmning. Der var en legesal i en særskilt bygning, hvor børnene kunne have undervisning, lave udstillinger (de fandt altid en masse på stranden), spille bob m.v. I hovedbygningen var der to sovesale med vaskerum og to tilhørende lærerværelser, en spisesal og en dagligstue (kun for lærerne). Køkkenet havde brændekomfur samt et lille elkofur og i et depotrum havde vi en røremaskine og et køleskab. Køleskabet var ikke så stort, men vi havde jo også kælderen. Desuden var der tre værelser og et badeværelse til personalet.

Børnenes ankomst og dagligdagen

Det var altid en stor dag, når en flok forventningsfulde børn ankom. Der var typisk 40 børn og fire lærere på hvert hold. Efter ankomsten blev de indlogeret og orienteret om reglerne på feriehomeet. Reglerne var som følger:

Praktiske oplysninger vedr. ophold på feriehomeet.

Når børnene er kommet på sovesalen og har fået anvist køje foretages følgende:

- 1. Kufferten pakkes ud. Alt skal ud af kufferten, og tingene anbringes pænt i skabet foran sengen. Hvert skab er beregnet for 2 elever. Sko stilles på nederste hylde. Derefter anbringes kufferten i kuffertrummet.*
- 2. Sengene redes. Det grå flonelstæppe lægges fast om madrassen, derefter sovepose og til sidst de grå tæpper, som lægges pænt. Evt. overskydende tæpper anbringes samlet på bordet ved kakkelovnen.*

--- 0 ---

Sovesalene er kun åbne 2 gange om dagen, 1 time over middag og 1 time før aften.

--- 0 ---

Rengøring:

Koste og spande findes i kuffertrummet.

Varmt vand til gulvvask hentes i køkkenet.

Der gøres rent på sovesalene hver dag således:

- 1. Gulvet fejes grundigt – også under sengene.*
- 2. Gulvet vaskes og tørres.*
- 3. Der tørres støv af.*

Vaskekummer og vaskerum ordnes.

Dagen før holdet rejser, må hver elev tage sin madras og tæpper ud til bankning og rystning.

Bundbrædderne i sengen vendes.

--- 0 ---

Køkkenarbejde:

Ca. 6 elever skræller kartofler hver dag lige efter morgenmad.

Dette foregår ude i gården ved køkkenet.

Husk at rydde pænt op.

Samme hold sørger for brændsel til køkkenet.

2 elever sørger for borddækning og møder 10-15 minutter før hvert måltid.

I spisesalen udvælger lærerne en »skaffer« ved hvert bord. Evt. en ny »skaffer« hver dag.

Skafferen tager af og sætter på bordet.

Når alle er færdige med 1. ret, samles tallerknerne og sættes i køkkenet.

Ligeså efter 2. ret.

Skafferen tørrer bordet af efter spisningen.

2 elever fejer gulvet grundigt i spisesalen efter morgenmad, middagsmad og aftensmad.

4 elever hjælper med opvask efter hvert måltid.

Legesalen fejes hver aften af 2 elever under en lærers opsyn.

--- 0 ---

Husk venligst at sætte krog på vinduerne, når de åbnes.

--- 0 ---

Badning.

Eleverne stilles op 2 og 2. De 2, der står sammen, passer på hinanden.

Ingen må gå længere ud end læreren.

Der må kun bades ud for vejen, hvor redningsmateriellet står.

Skylning af badetøj foregår ude i gården ved vandhanen, ikke i vaskekummerne.

Når man går til og fra stranden, til købmand o. lign., skal man følge vejene og ikke gå over andres grunde.

--- 0 ---

Dette var de nedskrevne regler i 1969. Der var måske megen rengøring, men jeg mindes også, at der altid var sand alle vegne, når holdene var rejst. Der blev ligeledes orienteret om bl.a. spisetider, feriehjemmets grænser, flag, udflugter og en vigtig ting: Et smadret vindue kostede 5 kroner.

Der var en god service blandt Blåvands handlende. Købmand, slagter, bager og mælkeemand kom flere gange om ugen med varer. Middagen bestod af to retter. Det var de samme retter, vi brugte til hvert hold. Gullasch, medisterpølse, millionbøf, frikadeller, fiskefilet, forloren hare og røde pølser. Til dessert fik de bl.a. gul budding, koldskål, frugtgrød, sagosuppe. I august plukkede vi blåbær til grød. 1 liter sødmælk kostede 1,30 kr., 1 rugbrød 2,29 kr., 1 rundstykke 0,32 kr. og 1 kg. hakket oksekød 11,50 kr. Den varme mad blev lavet på brændekomfur - det gav røde kinder at stege frikadeller til 40 sultne børn. Ovnene i det lille komfur blev brugt til bagning, det havde været for stor en udfordring at bage i ovnen på brændekomfuret! Om aftenen var der smurte madreder.

Holdene brugte megen tid ved stranden, dels med at bade, men også for at finde forskelligt opskyl. Redningsstationen og Blåvand Fyr var også interessant at besøge. Som regel var der også sat en dag af til en udflugt til Esbjerg hvor fiskerihavnen og Fiskeri- og Søfartsmuseet var det store hit. Der var

også en gang en af drengene havde fisket hesterejer, som han fik kogt, og sad og pillede til hans kammeraters store forundring.

Besøg af Dronning Ingrid

Sidst på sommeren i 1970 meldte Dronning Ingrid sin ankomst. Selvom det blev holdt under beskedne former, var der jo nogle forberedelser til besøget. Dronningen blev budt på kaffe og kage sammen med børnene. Bordene blev pyntet med vilde blomster, det samme som Dronningens buket bestod af. Det var et højdepunkt for det hold, som var de heldige.

Formålet med feriehuset var at børn fra Sønderjylland og Slesvig skulle på et tiltrængt ferieophold. Tiderne havde ændret sig, og der var ikke det samme behov mere. I beretningen for 1969 står der: Da sommeren 1970 bliver den sidste,

hvori arbejdet på Kronprinsesse Ingrid's Feriehem gennemføres efter uændrede retningslinjer, er det bestyrelsens hensigt at markere afslutningen på dette afsnit af feriehemmenes virksomhed med udsendelsen af en sammenfattende beretning inden årets udgang. I sommeren 1969 blev der som planlagt hovedsagelig drevet lejrskolevirksomhed på feriehemmene i Blåvand og Bøgebjerg. Tilsammen modtog de to hjem ca. 800 børn og deres ledere.

Onsdag den 26. august 1970 blev der indbudt 66 gæster til afskedsfest med Dronningen. I beretningen for 1970 kan man læse følgende: Mod sæsonens slutning blev der holdt afskedsfester både i Blåvand og på Bøgebjerg hvor bestyrelsen, med Henses Majestæt Dronningen i spidsen, fik lejlighed til at takke de mange naboer og venner, hvis venlighed og hjælp-somhed i årenes løb har været i

høj grad medvirkende til at skabe gode arbejdsvilkår på hjemmene. Den selvejende institution »Kronprinsesse Ingrid's Feriehem for sønderjydske Børn« afløses pr. 1. januar 1971 af en selvejende institution, hvis opgave det er at videreføre den afløste institutions arbejde under former, der er tilpasset den stedfundne samfundsudvikling. Efter Dronningens forslag er den nye institution blevet opkaldt efter feriehemmets stifter, afdøde folketingsmand I. P. Nielsen, og bærer navnet: »I. P. Nielsen-hjemmene for sønderjyske Børn«. Administrationen varetages af Sønderjyllands Amtsråd.

Lejrskolen lukkede i 1976, bygningerne blev revet ned og grunden solgt. I 1995 udgav Institut for grænseregionsforskning bogen »Kronprinsesse Ingrid's Feriehem for sønderjydske Børn« af Henrik Becker-Christensen.

Referat: Generalforsamling i Farup den 6. marts 2013

På generalforsamlingen deltog repræsentanter fra arkiverne i: Hunderup, Hviding, Spandet, Farup, Seem, Skads, Gørding, Blåbjerg, Brørup, Næsbjerg, Hjortlund, Hjeriting, Agerbæk, Vejrup, Billund, Varde, Fåborg, Bække-Veerst, Ribe, Årre, Jernved, Kalvslund, Vester Vedsted og Vester Nebel. Derudover deltog RALs bestyrelse bestående af Jørgen Dieckmann Rasmussen, Esbjerg, Linda Vesterbæk, Nordby, Jens Erik Starup, Grindsted, Anne Lorenzen, Hviding og Anni Skov Christensen, Blåvandshuk. Desuden deltog arkivkonsulent Richard Bøllund samt formand for kulturudvalget i Esbjerg Kommune Knud Jager Andersen.

1. Valg af dirigent og referent

Jørgen Dieckmann Rasmussen bød forsamlingen velkommen og foreslog Knud Jager Andersen som dirigent og Richard Bøllund som referent. Forsamlingen godtog bestyrelsens forslag.

Knud Jager Andersen takkede for valget, og konstaterede at alle formalia, var blevet overholdt: At generalforsamlingen var blevet indkaldt med tre ugers varsel, og at kravet til punkter til dagsorden var overholdt.

Dirigenten foreslog, at de to beretninger blev taget i forlængelse af hinanden, hvorefter der kan stilles spørgsmål. Dette blev godtaget af forsamlingen.

2. Beretninger

Formand Jørgen Dieckmann Rasmussen fremlagde bestyrelsens beretning:

»Velkommen til årsmødet i Ribe Amts Lokalarkiver – glædeligt at se så mange deltagere. Det har vi faktisk haft lige siden, gule ærter på forslag af Sven Tygesen, Vorbasse, blev føjet i halen af arrangementet.

Nu er det fem år siden, strukturreformen trådte i kraft, og rigtig meget har ændret sig rundt omkring i landets kommuner. Og meget mere kommer til at ske, ikke mindst på det digitale område. På lokalarkivområdet er der måske ikke sket så meget i det fysiske landskab – RAL har i skrivende stund 60 medlemsarkiver, hvoraf de 59 ligger inden for det tidligere Ribe Amts grænser og et enkelt arkiv udenfor. I antal er vi stort set, hvad vi var før strukturreformen. Det er nok snarere i den indre organisation, forandringer har fundet sted. De fleste kommuner har oprettet arkivsamvirker, som organiserer

Fra generalforsamlingen den 6. marts 2013 i Farup Forsamlingshus.

arbejdet på tværs i kommunen og ikke mindst sikrer arkiverne adgang til Arkibas gennem et kommuneabonnement. Løsningerne i kommunerne er ikke ens og midlerne slet ikke, men bortset fra Vejen Kommune, hvor samarbejdet mellem arkiverne måske ikke har fundet sit endelige leje endnu, har det alt andet lige bragt arkiverne i en dialog, som ikke var til stede før, men som i dag er til nytte og inspiration i det daglige arkivarbejde og forhåbentlig også til glæde for brugerne. Arkiverne lærer nemlig af hinanden.

Det er dog ikke ensbetydende med, at arkiververdenen er uden problemer. I beretningen sidst år nævnte jeg rekrutteringen af nye

og yngre medarbejdere, som har meldt sig som problem et par steder. Husly er et andet problem – nogle arkiver holder til på skoler. Det har været godt tidligere, men kan være risikabelt i dag, hvor de fleste kommuner arbejder med skolestruktur og ikke blot har skolenedlæggelser, men også nedrivning af bygninger på dagsordenen. Hjemløse arkiver kan være svære at genhuse, for der er nødvendigvis ikke mange "fællesbygninger" rundt omkring i sognene længere. Om nogle år kan man måske forvente at se flere arkiver finde sammen under samme tag for at kunne opretholde et tilbud til borgerne om adgang til lokalhistorien lokalt, hvis ikke den skal være digital. Der er ingen tvivl om, at det

digitale vil vinde mere og mere udbredelse også på arkivområdet. Materialerne i vores samlinger er som skabt til den form for formidling, og et stort publikum ude i cyberspace venter på at kunne komme til at se og søge. Digitalisering er uden tvivl også en vej til at nå et yngre publikum, som er vokset op med og lever i cyberspace. Digitalisering bør have arkivernes fulde opmærksomhed. Bestyrelsen for RAL skal nok også have øget opmærksomhed på, hvordan denne udvikling kan understøttes ud over konsulenthjælp og kursustilbud.

Apropos konsulenthjælp m.m. – der er grund til at nævne det enestående i, at der er konsulenthjælp til arkiverne i vores område. Richard Bøllund rådgiver telefonisk om store og små problemer, vejleder lokalt, holder kurser og arrangerer årsmøde i samarbejde med bestyrelse og medlemsarkiver. Det er også hans fortjeneste, at arkiverne er så langt med Arkibas, som tilfældet er. Og hans næste umiddelbart større projekt er Historisk Atlas. Konsulentordningen er gratis for arkiverne, takket være et stort tilskud til ordningen fra Esbjerg Kommune, men det er også nødvendigt med bidrag fra arkivsamvirkerne. I 2012 bidrog RAL også med et større beløb ud fra erkendelsen, at en del af RALs overskud skabes gennem konsulentordningens virksomhed. Desværre trak det ud med opkrævningerne, men det sker ikke i 2013. De vil blive udsendt i april, og igen

er der et tilskud fra RAL til ordningen.

Vores konsulent kan mange ting og har mange talenter, men vejret er hans overmand. Var det ikke Mark Twain, der sagde: "Alle taler om vejret, men ingen gør noget ved det"! Arkiverne kunne nok have brug for at finde en person med evner på det felt. I hvert fald må vi konstatere, at følgerne af den globale opvarmning også er nået til vores område. Skybrud kan ramme hvor som helst og når som helst, og den megen nedbør kan få vand til at pible op af undergrunden de mest utrolige steder. Dette uvejr har ramt arkiver i vores område i år og desværre ikke uden skader til følge. Da ingen kan forudse, hvad der kan ske og hvornår, har RAL-Nyt bragt en artikel med en række forholdsregler, det kan være nyttigt for arkiverne at tage, før vand eventuelt trænger ind. Originalt materiale i vores varetægt skulle jo helst ikke blive ødelagt. Erfaringen har også lært os, at det kan være svært at få penge ud af en forsikring. Det går ikke helt så automatisk, som når præmien skal opkræves og betales. Og rent faktisk kan det blive et problem for dækningen, hvis man har gratis husly.

Danmarkshistorien er vores fælles ejendom – det gælder også kilderne til den, og de bør være tilgængelige inden for de rammer, lovgivningen fastsætter. Det princip hylder vi i lokalarkiverne, men på det statslige område tog udviklin-

gen et brat retnings skifte i efteråret 2012: Med meget kort varsel hjemkaldte Statens Arkiver de arkivalier, slægtsforskere og lokalhistorikere havde hjemlånt til godkendte hjemlånssteder. Årsagen var de tyverier af arkivalier, der i en årrække havde fundet sted i Landsarkivet for Sjælland og Rigsarkivet i København. Al udlånsvirksomhed blev indstillet og er det stadig, bortset fra udlån til andre statslige arkivers læsesale. Politiets efterforskning er fortsat i gang, og ingen ved, hvordan det hele ender. Mange lokalhistorikere og slægtsforskere i det vestjyske føler sig ramt – ligefrem kriminaliseret – af hændelser, der ikke er foregået her hos os. Mere principielt er det dog, at vi skal til Aabenraa, Odense, Århus eller Viborg for at få adgang til originale, statslige arkivalier. Det er urimeligt og må ikke ende som en permanent løsning, uden der gøres anskrig.

Apropos Statens Arkiver: »Hvis bjerget ikke vil komme til Mohammed, så må Mohammed komme til bjerget« – er det ikke sådan, den gamle talemåde lyder? Vi har i bestyrelsen talt om at arrangere en studietur til Rigsarkivet og Dansk Folkemindesamling for at introducere aktive, interesserede arkivfolk i RALs medlemskreds til de to arkiver. Vi forestiller os en bustur med fuld forplejning engang her i foråret, dvs. der bliver nok tale om en deltagerpris på omkring 600-700 kr. pr. person med alt inklusive (bus, formiddagskaffe, let frokost, aftensmad på en passende

kro på hjem samt evt. lønomkostninger (der skal uden tvivl betales personaletimer i Rigsarkivet). Bestyrelsen håber at have et udspil klar i løbet af april, og så er det med tilmelding efter »først-til-mølle-princippet«.

Jeg indledte bestyrelsens beretning med at sige noget om strukturreformen i 2007. Den reform nedlagde amterne, men vi holdt fast i vores navn, der var forankret i Ribe Amt. På generalforsamlingen sidste år fremsatte bestyrelsen forslag til et navneskifte, og det punkt når vi til senere i dagsordenen. Ligegyldigt hvad vi beslutter med hensyn til navn, vil foreningens formål dog være uændret, og forholdene for lokalarkiverne stadig været det, der arbejdsmæssigt fokuseres på.

Og nu til afslutningen: På vegne af RALs bestyrelse vil jeg takke jer medlemmer for aktiv deltagelse i foreningens forskellige aktiviteter i 2012 lige fra kurser og foredrag til generalforsamlingen. Bestyrelsen vil endvidere gerne bringe en stor tak til Richard Bøllund for det kæmpe arbejde, han yder for lokalarkiverne i området, og som formand vil jeg gerne benytte lejligheden til at takke ham og bestyrelsen for godt og konstruktivt samarbejde«.

Herefter fremlagde konsulent Richard Bøllund sin beretning:

»Et tilbageblik på 2012 tegner endnu et år med stor aktivitet

blandt området arkiver, og det er atter engang kursusvirksomheden, der er med til at tegne det flotte billede. Ikke mindre end 143 kursister har passeret RALs uddannelsessystem i 2012. Det er mere end to personer i gennemsnit fra hvert arkiv.

Den vedholdende aktivitet vidner både om et stort videbegær, men også om at der er liv i fødekæden med den kontinuerlige tilgang af nye frivillige til arkiverne. Der dukker nye ansigter op, hver gang jeg er ude at undervise eller aflægge arkiverne et besøg. Det er ikke mangel på frivillige kræfter i arkiverne, jeg oplever som den største trussel mod lokalarkiverne. Det er

snarere plads og lokaleforhold, der giver de største udfordringer. Flere arkiver må leve med utidssvarende lokaler eller stor usikkerhed om deres fremtidige placering. Det er naturligvis ting, jeg får henvendelser om, og selvom det er vanskeligt i disse tider, hvor kommunerne må vende hver én sten, kan jeg være med til at definere nogle mål og krav til rammerne for en forsvarlig arkivdrift, som der forhåbentligt bliver lyttet til.

Tilbage til kursusvirksomheden som i 2012 bestod af fem Arkibas-kurser, et modulkursus samt et velbesøgt kursus om Formidling i arkiverne, der fandt sted i Hellehallen den 28. november. Med

Efter generalforsamlingen var der traditionen tro gule ærter - her ses konsulentten udfolde hidtil ukendte talenter som "æ supman". Foto: Jørgen Dieckmann Rasmussen.

modulkurset som blev afholdt i 2012, har vi nu været omkring og afholdt alle fem moduler af SLAs Arkivmedarbejderuddannelse. Det er planen at begynde forfra igen og afholde ét modulkursus om året her i området, så både nye og gamle arkivfolk inden for en år-række kan opnå den grundigste arkivuddannelse i landet.

Formidlingskurset var en efterfølger af forrige års succesfulde kursus hvor 59 mennesker var blevet stuvet sammen i Hjerting. Denne gang deltog hele 67 personer i aftenarrangementet der var placeret i Helle-hallen, og mange fik gode input og ideer til at tage med hjem. Formidling er en vigtig del af arkivernes arbejde, og derfor er det også godt at høre om de mange gode initiativer rundt omkring i de forskellige arkiver.

Der er mange måder at formidle lokalhistorie – én af dem er Historisk Atlas, som jeg stadigvæk arbejder for og forventer en del af. Som medlem af redaktionsudvalget er jeg med til at udvikle og forbedre Historisk Atlas, og gøre det til et attraktivt formidlingstilbud for hele landet. Historisk Atlas har potentialet til at blive noget stort, og har bl.a. opnået Nationalmuseets opmærksomhed, og er ved at brede sig nordpå takket være et projekt omkring formidling af kulturhistorien langs Gudenåen. Lokalt er der i 2012 blevet publiceret en stor mængde lokaliteter på Fanø med en stor indsats af arkivet i Nordby, som jeg i den sam-

menhæng er redaktør for. Arbejdet på Fanø er bl.a. blevet til på baggrund af en opfordring fra det lokale turistbureau og vil bl.a. blive anvendt i turismesammenhæng. Jeg vil til enhver tid slå et slag for Historisk Atlas, og jeg går med planer om at holde en præsentationsaften – evt. efterfulgt af en workshop om Historisk Atlas, hvis der er interesserede arkiver blandt RALs medlemmer. I mellemtiden kan arkiverne overveje hvilke fem, ti eller tyve lokaliteter i deres område, der kan laves en spændende beskrivelse/lokalitet ud af.

Størstedelen af mine aktiviteter foregår ude af huset hvad mange, som ringer forgæves, sikkert har fundet ud af. Men det er også i marken – ude på arkiverne, jeg føler, jeg kan gøre den største forskel og hjælpe folk i gang med en fornuftig arkiveringspraksis, eller hvad det måtte være. Mange arkiver benytter sig af dette tilbud og det er dejligt, at der er stor efterspørgsel på konsulentordningen. Af egentlige konsulentbesøg havde jeg i 2012 over 20 ture fordelt ud over året og hele området. Derudover har jeg over to hele dage givet en udførlig introduktion til arkivarbejde og registrering for en håndfuld nye arkivmedarbejdere i Grindsted, inklusiv et par stykker fra naboarkiver, som havde mulighed for at deltage i et sådan lokalt arrangeret kursus.

På nationalt plan er jeg dybt involveret i driften og udviklingen af ar-

kivernes registreringssystem via en bestyrelsespost i Arkibas Aps, som er ejet af SLA. Dette arbejde fik desværre et skud for boven, da der i slutningen af 2012 kom brev fra ministeriet om at ansøgningen, der skulle skaffe midler til moderniseringen af Arkibas samt udviklingen af Arkibas.dk, ikke kunne imødekommes. Selvom Arkibas bruges af 541 arkiver i hele landet, og selvom lokalarkiverne indeholder en betydelig mængde materiale, der også må betragtes som national kulturarv, vil staten ikke påtage sig den forpligtelse. I bestyrelsen er vi dog ikke indstillet på at tage kampen op, og gå i dialog med den nye kulturminister, som i mellemtiden er kommet til, og samtidigt kigge os omkring efter alternative finansieringsmuligheder. Det betyder desværre en forsinkelse af det udviklingsarbejde, som var grundigt forberedt og planlagt at skulle foregå her i 2013. Arkiverne må i mellemtiden sætte ind på andre fronter – bl.a. ved at forbedre og udbygge registreringsdatabasen i Arkibas, som udefrakommende indtil videre kan få et kig ind i via søgning i Mini-Arkibas, for de arkiver der har egen hjemmeside. SLA har gennem længere tid barslet med en hjemmesideløsning for arkiverne, og da jeg ved, det er et stort ønske fra mange arkiver, presser jeg på for at det kan blive færdigudviklet.

Foruden ovenstående har jeg i 2012 naturligvis også beskæftiget mig med RALs informationskana-

ler, som er vigtige i at formidle vores aktiviteter både internt og eksternt. De to gange RAL-Nyt, opdatering af hjemmesiden og indsamling, redigering og publicering af arkivernes beretninger, fylder noget i mit arbejdsår, men er samtidigt med til at skabe en vigtig kontakt og give et godt indblik i arkivernes forhold og arbejde. Med disse ord vil jeg afrunde årets beretning med en tak til alle samarbejdspartnere, arkivmedarbejdere og ikke mindst RALs bestyrelse for et godt, tillidsfuldt og udviklende samarbejde«.

Dirigenten spurgte, om der var spørgsmål til beretningerne, og da det ikke var tilfældet, konstaterede han begge beretninger for godkendt.

3. Regnskab

Kasserer Jens Erik Starup gennemgik regnskabet for 2012, som resulterede i et underskud på ca. 18.000 kr. Kassereren redegjorde for underskuddet, som skyldes foreningens tilskud til konsulentordningen. Herefter blev regnskabet godkendt.

4. Budget og fastsættelse af kontingent

RALs kasserer gennemgik budgettet for 2013, og fremsatte bestyrelsens forslag om uændret kontingent.

Linda Nielsen fra Billund spurgte, hvordan tilskuddet til konsulentordningen, som bliver nedsat i RALs budget fremover skal finan-

sieres. Kassereren svarede til det spørgsmål, at det bliver arkivsamarvirkerne, som kommer til at dække mere af udgiften. Budgettet og kontingent forslaget blev godkendt.

5. Indkomne forslag

Dirigenten konstaterede, at der ikke var indkommet nogen forslag.

6. Valg

6.a Valg til bestyrelsen: På valg var Jørgen Dieckmann Rasmussen, Esbjerg, Linda Vesterbæk, Nordby og Anne Lorenzen, Hviding. De to første modtog genvalg, mens Anne Lorenzen ønskede at udtræde af bestyrelsen. Til den ledige plads foreslog bestyrelsen en repræsentant for Vejen Kommune, nemlig Søren Frederiksen fra Bække-Veerst Lokalarkiv. Der var ingen andre kandidater, så alle tre blev valgt.

6.b Valg af suppleanter: På valg var Linda Nielsen, Billund og Søren Frederiksen, Bække-Veerst. Da Søren Frederiksen var blevet valgt til bestyrelsen, blev den ledige suppleantpost overtaget af Anne Lorenzen, Hviding.

6.c Valg af revisorer: Jytte Knudsen, Hviding og Nora Olesen, Gørding blev begge genvalgt.

6.d Henning Jørgensen, Vester Nebel blev genvalgt.

7. Forslag til ændring af vedtægter: Nyt navn til RAL

Formand Jørgen Dieckmann Ras-

mussen gennemgik bestyrelsens forslag til ændrede vedtægter, som var et hængeparti fra generalforsamlingen sidste år. Udover navneændringen fra RAL til Sydvestjyske Arkiver, forkortet S-V-A, var der i § 3 en lille ændring/præcisering af hvem, der har glæde af konsulentordningen, nemlig arkiver organiseret i arkivsamarvirker. Derudover lå der i forslaget nogle sproglige men ikke indholdsmæssige ændringer i vedtægterne.

Dirigenten spurgte, om der var spørgsmål eller forslag til vedtægterne. Knud Andreasen, Varde kunne godt ønske sig, at der indgås en fast aftale mellem arkivsamarvirkerne og SVA om prisen for konsulentordningen. Formand Jørgen Dieckmann Rasmussen mente ikke, at et sådant aftaleforhold skal stå i vedtægterne.

Linda Nielsen, Billund mente, at nogle arkivsamarvirker ikke betalte så meget i tilskud til konsulentordningen, hvilket så vil gå ud over de andre. Hun mangler at få oplyst satserne. Kassereren svarede, at der ikke er den store forskel i forhold til sidste år, udover at der skal fordeles yderligere 10.000 kr. over arkiverne.

Ole Kiilerich, Blåvandshuk ønskede at opkrævningen for konsulentydelsen blev udsendt lidt tidligere, så der er bedre mulighed for at lægge budgetter. Kassereren svarede at det er Esbjerg Byhistoriske Arkiv, som skriver regningerne ud,

og at det sker på basis af folketallet for året for, som først bliver offentliggjort af Danmarks Statistik et stykke ind i året. Han foreslog selv, at anvende befolkningstallet for oktober-kvartalet, hvorved beløbet kan meldes ud omkring årsskiftet.

Linda Nielsen, Bilund spurgte herefter, om det blev udregnet på baggrund af folketallet, hvilket hun fik en bekræftelse på.

Dirigenten konstaterede, at der var noget at arbejde med og spurgte om der var yderligere ændringsforslag. Da det ikke var tilfældet, blev forslaget til de nye vedtægter godkendt.

8. Eventuelt

Dirigenten spurgte, om der var noget til dette punkt. Ellers ville han gerne benytte lejligheden til at sige tak for en god aften.

Jørgen Dieckmann Rasmussen overrakte en gave til Anne Lorenzen, og takkede hende for indsatsen i bestyrelsen og i RALs Uddannelsesudvalg. Kasserer Jens Erik Starup opfordrede til at betale med det samme eller få regningerne med hjem, idet der hermed spares 6 kr. pr stk. i forsendelse.

Søren Mulvad, Seem videregav til almen inspiration en oplevelse fra arkivet, hvor indsamling af konfirmandbilleder har resulteret i en kolossal opbakning og tilslutning til lokalarkivet.

Ivan Jørgensen (i forgrunden) afsluttede generalforsamlingen med et foredrag om Farup Sogns historie.

Nyt bestyrelsesmedlem

Af Søren Frederiksen, arkivleder Bække-Veerst Lokalarkiv

Søren Frederiksen, 2013. Foto: Torben Meyer, Esbjerg Byhistoriske Arkiv.

Jeg er en årgang 1944 og er vokset op i henholdsvis Læborg og Bække sogne således at forstå, at jeg er født i Læborg, og at jeg i 1955 sammen med den øvrige familie flyttede til Bække i forbindelse med, at mine forældre der overtog et mindre landbrug. Oprindeligt var det meningen, at også jeg skulle skabe mig en fremtid inden for landbruget, men på et tid-

ligt tidspunkt opdagede jeg, at man uden at få sved på panden kunne tjene en bedre dagløn andre steder. Efter lidt forskellige tiltag fik jeg fast ansættelse ved Toldvæsenet, som siden blev til Told & Skat og ud af i alt 37 år, blev de sidst 34 år aftjent i Esbjerg. Det betød også, at jeg i 1970 tog bopæl i Esbjerg, indtil vi i 1992 overtog et husmandssted Bække, som fortsat danner ramme om vor hverdag. Jorden er nu tilplantet med juletræer.

Så vidt jeg husker har lokalhistorie altid haft min interesse. Allerede som barn lånte jeg »Bække Sogn« af John Kvist, og uanset hvor jeg siden har haft bopæl, har jeg altid på det lokale bibliotek hjemlånt den trykte lokalhistorie, men der gik mange år, inden jeg begyndte at arbejde med slægts- og lokalhistorie. Det skete efter at jeg i 1978 deltog i et kursus i slægtsforskning, som dengang blev afholdt af Historisk Samfund for Ribe Amt. Dette kursus blev siden fulgt op af Byhistorisk Arkiv i Esbjerg og førte til stiftelsen af SESF (Sydvestjysk Egns og Slægtshistorisk Forening), hvor jeg var med fra foreningens start. Kurser, foredrag m.m. i dette miljø har været afgørende for min fortsatte interesse for slægts- og lokalhistorie. Jeg har efterfølgende deltaget i

bestyrelsesarbejde i såvel SESF som Historisk Samfund for Ribe Amt.

Arkivet i Bække har eksisteret siden 1962 og hører dermed til blandt de ældste i SVAs område. I en årrække har arkivet ledelsesmæssigt hørt under Lokalhistorisk Arkiv for Vejen Kommune, men altid med lokaler på Bække Skole. Foreningen Bække-Veerst Lokalar-kiv blev oprettet den 22. februar 2010 og samme år overdrog Vejen Kommune ansvaret for arkivets fremtidige drift til denne forening. Jeg har været arkivleder og for-

mand for bestyrelsen siden foreningens oprettelse, men kun takket være meget interesserede medarbejdere er det lykkedes at registrere en stor del af arkivets arkivalier, billeder m.m. Netop på nuværende tidspunkt er vi i en ny fase, idet Vejen Kommune har overdraget lokaler i rutebilstationen til bl.a. arkivets brug. Dermed får vi betydeligt mere plads og en central placering i byen, hvilket forhåbentlig medfører en tæt kontakt til byens borgere. Vi glæder os rigtig meget til at tage de nye lokaler i brug.

Bestyrelsen for Sydvestjyske Arkiver

Efter generalforsamlingen 2013 består SVAs bestyrelse af følgende personer:

Jørgen Dieckmann Rasmussen, Esbjerg
Formand og redaktør af medlemsblad

Linda Vesterbæk, Nordby
Næstformand

Jens Erik Starup, Stenderup-Krogager
Kasserer

Anni Skov Christensen, Blåvandshuk
Medlem af uddannelsesudvalget

Søren Frederiksen, Bække-Veerst
Medlem af uddannelsesudvalget

Betydningen af »arveafkald«

Søren Mulvad, Seem, har indsendt følgende om betydningen af ordet »arveafkald«, som man af og til støder ind i, hvis man dykker ned i gamle skrifter:

»Når man læser lokalhistorisk og personalhistorisk litteratur, bliver man ofte udsat for, at skribenten har misforstået ordet arveafkald. I løbet af de seneste måneder er jeg flere gange stødt på en forklaring i stil med »NN må have været velsitueret, idet han/hun gav afkald på arv efter sin far.« Det er en åbenbar misforståelse af et ældre ord, som i tidligere tiders juridiske sprog betød noget retning af kvittering. I Dansk kulturhistorisk Opslagsværk, udgivet af Dansk Historisk Fællesforening i 1991 står side 782 spalte 1: »Skifteforvalteren skal afslutte behandlingen (af et dødsbo) med udfærdigelsen af et Skiftebrev med registrering og vurdering og få arvingernes afkald (kvittering) herpå«.

Ovenstående til god oplysning for alle, der arbejder med lokalhistorie. Det skal i samme åndedrag bekendtgøres, at nævnte opslagsværk er en righoldig kilde for enhver, der har interesse i lokalhistoriske studier«

Medlem af SVAs bestyrelse, Jens Erik Starup, har i forlængelse heraf undersøgt tingene, og fundet

frem til nedenstående eksempel, som bekræfter, at der er tale om en form for kvittering:

»Det var nærmest en slags kvittering for, at man havde modtaget den arv man kunne tilkomme efter en person. Et eksempel fra Slaugs herreds tingbog, torsdag den 3. december 1663:

Peder Pedersen i Klink, et afkald. - Hans Jensen, nu tjenende i Almstok, gav Peder Pedersen afkald for al arvelod, som kunne tilfalde ham efter hans salige farbroder Tames Hansen, som boede og døde i Klink, og efter hans sl. moder Kirsten Jenskone, som boede og døde i Klink, og efter broderen Søren Jensen og broderen Tames Jensen, hvilke 4 arvelodder hans søskendebarn Peder Pedersen har betalt ham«.

Redaktionen takker for de gode oplysninger.

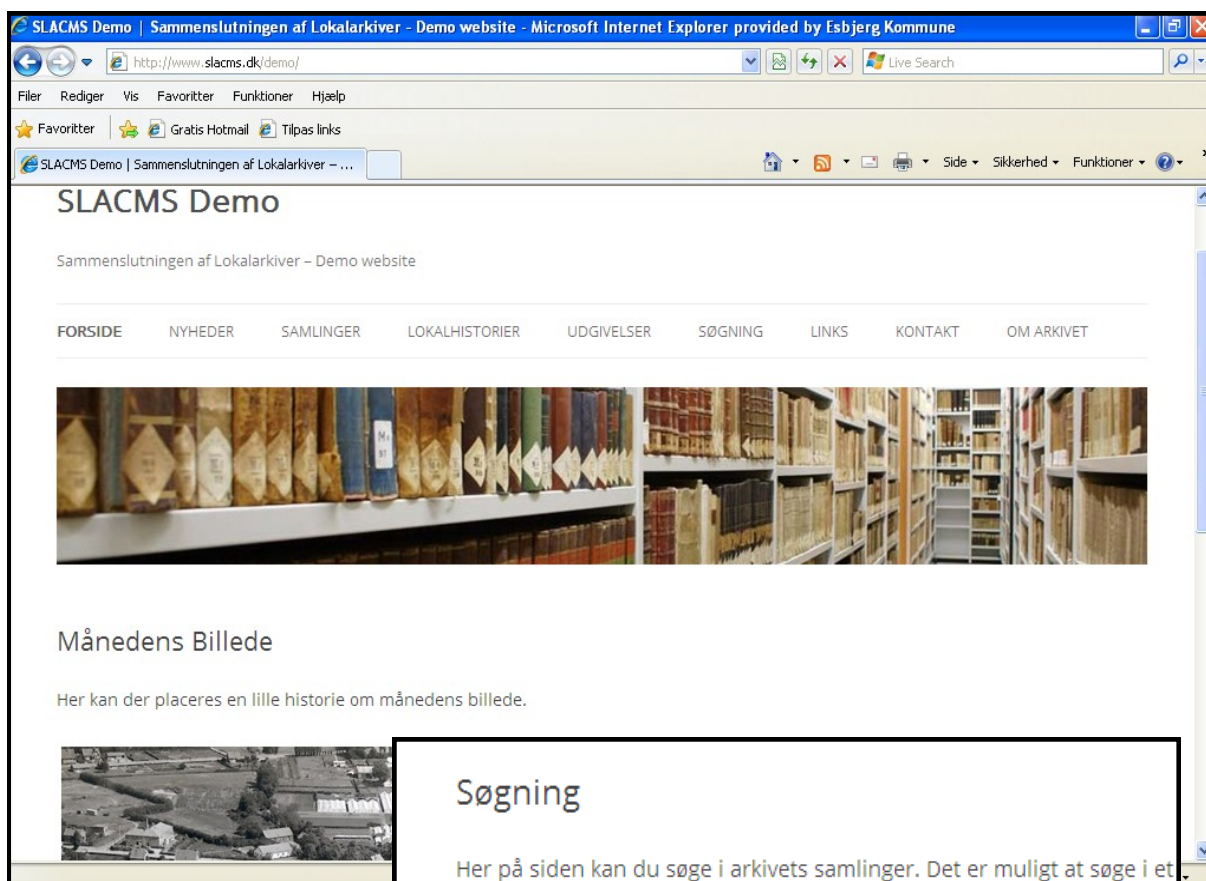
Ny hjemmeside-løsning

SLA har gennem længere tid barslet med en hjemmeside-løsning for arkiverne. Nu er den her! - og ved at klikke ind på siden www.slacms.dk/demo kan man se, hvordan den tager sig ud.

Ved bestilling får man leveret programmet med den skabelon, som ses på siden, og skærbilledet herunder. Der er så mulighed for

at tilpasse siden efter individuelle behov - f.eks. ændre overskrifterne eller tilføje flere menupunkter. SVA planlægger at afholde kurser i brug af systemet, når konsulenten er blevet fortroligt med det.

Som tidligere meldt ud, er prisen for hjemmesiden 1.000 kr. og den kan bestilles ved Arkibas Hotline på e-mail dss@arkibas.dk

Skærbilleder fra den nye hjemmeside, hvor det også er muligt at oprette en søgeside med mini-Arkibas.

Studietur til København

Glimt fra studieturen til København den 11. juni med besøg på Rigsarkivet og Dansk Folkemindesamling. Turen og vejret var helt forrygende, og frokosten kunne indtages uden døre i haven ved Rigsarkivet.

Smalle gange og snævre trapper er en del af Rigsarkivets ældre magasiner i flere etager - lige overfor Christiansborg.

På Dansk Folkemindesamling blev en fonograf fremvist og demonstreret. Med et sådant apparat blev de tidligste lydoptagelser indsamlet ved en landsdækkende indsamlingsrejse i 1907 - og lydoptagelserne bevares i dag i Dansk Folkemindesamling.

Efterlysninger

På denne side kan medlemmerne af Sydvestjyske Arkiver efterlyse oplysninger om for eksempel de mange ukendte billeder fra arkivets samlinger. Eller I kan efterlyse oplysninger om foreninger, personer, virksomheder - alt hvad I mangler at vide noget om. Send et af jeres uidentificerede fotografier eller jeres efterlysning til konsulent Richard Bøllund på e-mail: rib@esbjergkommune.dk

Børsen

På denne side kan medlemmer af SVA tilbyde forskelligt til gavn for andre. Henvend jer til SVAs sekretariat, Esbjerg Byhistoriske Arkiv, Torvegade 47, 6700 Esbjerg - eller send en e-mail på: rib@esbjergkommune.dk

Det kan være sognebøger eller øvrige publikationer fra arkiverne, man ønsker at sælge videre. Det kan også være arkivinventar - skabe, reoler, skuffer m.v. - man har fået i overskud, og gerne vil tilbyde andre.

Annoncer kan også løbende blive lagt på SVAs hjemmeside.

Nyt fra Sydvestjyske Arkiver Nr. 2 - 2013

Indlæg til næste nummer indsendes til:

Sydvestjyske Arkiver
Esbjerg Byhistoriske Arkiv
Torvegade 47
6700 Esbjerg
Telefon: 76 16 39 07
Fax: 76 16 39 10
E-mail: rib@esbjergkommune.dk

INDEN den 15. november 2013

Arkivkonsulent Richard Bøllund

Sydvestjyske Arkiver
Esbjerg Byhistoriske Arkiv
Torvegade 47
6700 Esbjerg
Tlf.: 76 16 39 07
Fax: 76 16 39 10
E-mail: rib@esbjergkommune.dk

**Træffes normalt
mandag og tirsdag kl. 8.00-16.00
samt onsdag kl. 8.00-11.00**

SVAs bestyrelse

Formand:

Jørgen Dieckmann Rasmussen
Esbjerg Byhistoriske Arkiv
Torvegade 47
6700 Esbjerg
Tlf.: 76 16 39 00
E-mail: jd@esbjergkommune.dk
Fax: 76 16 39 10

Anni Skov Christensen
Blåvandshuk Lokalhistoriske Arkiv
Kirkegade 3, 6840 Oksbøl
Tlf.: 75 27 15 48.
E-mail: asc@turbopost.dk

Privat:

Grønlandsparken 58C
6715 Esbjerg N
Tlf.: 75 15 56 30

Kasserer:

Jens Erik Starup
Stenderup-Kroager
Lokalhistoriske Arkiv
Plejecentret Engbo
Storegade 39A, 7200 Grindsted
Mail: jens.erik.starup@horsboel.dk

Suppleanter:

Linda Nielsen
Lokalhistorisk Arkiv, Billund
Billund Centret
Hans Jensens Vej 6
7190 Billund
Tlf.: 75 33 24 72
E-mail: bln@bbsyd.dk

Anne Lorenzen
Hviding Sognearkiv
Egecentret
Ribevej 2 B
6760 Ribe
E-mail: fru.lorenzen@hotmail.com

Bestyrelsesmedlemmer:

Søren Frederiksen
Bække-Veerst Lokalarkiv
Vestergade 2
6622 Bække
Tlf.: 75 38 97 06.
E-mail: fredensbo@profibermail.dk

Linda Vesterbæk
Sognearkivet i Nordby
Nordby Skole
Midtbjergvej 2
6720 Fanø
Tlf.: 75 16 62 60
E-mail: chrilind@fanonet.dk

SVA-kurser 2013/2014

SLAs Arkivmedarbejderuddannelse

Modul 2:
Modtagelse og registreringsarbejde
med de skrevne arkivalier
Januar 2014

*

Arkibas-kurser

Grundkursus, Udvidet og Administrator.
Første hold til efteråret.

*

Desuden vil der være kursus/intro til:

SLAs hjemmeside-system
Databaser på nettet
Historisk Atlas

**Mere INFO følger i august efter
sommerferien - hold øje med
Jeres e-mail indbakke**

